

podle bratrů Škorpilů, zakladatelů bulharské archeologie a muzeologie, dále osadu *Jirečkovo* (Ииречково) v pohoří Strandža, jež dostala nové jméno na počest Konstantina Jirečka, balkanisty, historika a byzantologa. V bulharských městech dále nalezneme velké množství ulic pojmenovaných po Češích působících v Bulharsku. Asi nejexotičtějším příkladem úcty k těmto Čechům představuje pojmenování jednoho z mysů na Smithově ostrově (Jižní Shetlandy v Jižním oceánu) podle K. Jirečka a *Škorpilův ledovec* přímo v Antarktidě (pobřeží Loubet). Penčev zde také zmiňuje pamětní desky a sousoší věnované bulharským Čechům. Poslední část publikace tvoří další edice dokumentu, tentokrát jde o text Jaroslava Štercla, tehdejšího předsedy Československého národního domu T. G. Masaryka v Sofii, *Čechoslováci v Bulharsku*

z roku 1950. Marek Jakoubek článek uvádí objasněním proměn českého badatelského zájmu o bulharská témata a místo, které v něm Šterclův rukopis má.

Publikaci pak uzavírají medailonky obou autorů a anglické summary. Literatura a prameny jsou uvedeny u každé kapitoly samostatně.

Knihu Češi a Slováci v Bulharsku lze právem považovat za další důležitý zdroj informací (zde i pramenných) pro pochopení česko(slovensko)-bulharských vztahů v minulosti i současnosti. Neboť právě v dějinách a kultuře moderního Bulharska zanechali zejména Češi velmi výrazný otisk, a to téměř výhradně v pozitivním smyslu. I v rámci studia českých dějin a mentality hraje české exposé v osvobozeném Bulharsku a dobách následujících výjimečnou a bohužel stále ještě nedocenenou roli.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i., Praha)

Jana Poláková. Dva životy, dvě kultury, dvě země. Řekové na českém území od 2. poloviny 20. století do současnosti. Brno: Nadační fond Hellenika, 2020. 313 s. ISBN 978-80-210-9665-3

Brněnská etnoložka Jana Poláková ve spolupráci s nadačním fondem Hellenika řecké minority v ČR, Moravským zemským muzeem a Masarykovou univerzitou v Brně připravila vcelku objemnou, krásně vypravenou a především velmi přínosnou publika-

ci věnující se českým Řekům a „lidem kolem nich“. Kniha je pojata poněkud netradičně, nejde o klasickou odbornou monografii, ale o kombinaci odborného textu a interview se zástupci řecké minority v ČR doplněnou o osobní fotografie respondentů.

Uprchlíci z Řecka, kteří byli v rámci internacionální pomoci zemí východního bloku evakuováni před hrůzami občanské války (1946–1949), byli již předmětem celé řady výzkumů, zvl. etnologických. Konkrétně českým Řekům (a zčásti i řeckým Makedoncům) se věnovalo hned několik diplomových prací na FF UK i FF MU, publikována byla řada odborných studií v odborných časopisech a též objemná monografie A. Botu a M. Konečného *Řečtí uprchlíci: Kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1949–1989* z roku 2005. Recenzovaná kniha Jany Polákové tak velmi vhodně doplňuje již existující zdroje informací o této sice početně méně výrazné (cca 2200 lidí podle posledního sčítání lidu), ale z pohledu historie, etnologie, lingvistiky i sociologie o to zajímavější minoritě v České republice.

První blok textů (kolem 50 stran) přibližujících původ a osudy českých Řeků je zasvěcen nejprve metodologii bádání a práci s prameny, zdůrazněna je role kvalitativní výzkumné metody *oral history*. Logicky je méně prostoru věnováno celkové charakteristice řecké diaspory v ČR a objasnění důvodů jejího vzniku (s. 18–32), jedná se o mnohokrát zpracované téma. Detailněji se autorka zabývá institucionální podporou imigrantů ze strany Československa a problematikou dětských domovů, v nichž mnoho řeckých dětí muselo kratší či delší dobu pobývat (s. 32–41). Dalším

zpracovaným tematickým okruhem je otázka udržování vlastního etnického povědomí, případně jeho prohlubování – ať už prostřednictvím hudby a tance, nebo díky jazyku, gastronomii, rodinným tradicím či náboženskému vyznání (s. 41–55). Velmi palčivou byla ve své době otázka případného návratu členů řecké menšiny do „staré vlasti“ v době, kdy Řecko po pádu vojenské diktatury v roce 1974 postupně uvolňovalo podmínky repatriace válečných uprchlíků a jejich rodin (s. 55–57). Jedná se o téma v mnoha směrech stále aktuální, neboť mnoho českých Řeků, zvláště z generací narozených už u nás, lze objektivně charakterizovat jako dvojdomé, což sami přiznávají. Není proto překvapující, že někteří reemigranti se po nějaké době zvl. před rokem 1989 z Řecka zase vraceli do ČSSR. Střet představ o domovině a následné řecké reality té doby byl někdy poměrně krutý. Velkou předností tohoto prvního oddílu publikace je rozsáhlý ilustrační materiál (osobní fotografie a dokumenty, dobové novinové články atd.), který je umístěn průběžně v textu vždy jako doprovod řešeného problému. Celek je ukončen závěrem a seznamem literatury, pramenů i internetových zdrojů.

Druhý blok tvoří z větší části řízené rozhovory se zástupci řecké minority v ČR (s. 71–276). Autorka zpovídala celkem devatenáct respondentů patřících do pěti rodin. Publikované jsou interview se třinácti z nich, přičemž je bezesporu

velmi zajímavé porovnávat odpovědi na některé otázky uvnitř jedné rodiny. Struktura jednotlivých medailonků je obdobná, nejprve se dotazovaný krátce či dlouze představí a následují konkrétní tazatelčiny dotazy upravené jednotlivým respondentům „na tělo“. Badatelka klade důraz především na řecko-české vztahy, na otázku osobní etnické identifikace, jazykové kompetence, stranou ale nezůstává ani problematika vnímání tradiční kultury a jejího dědictví, rodinné i mezigenerační vztahy apod. Obraz vystávající z jednotlivých odpovědí je opravdu velmi plastický a přibližuje nám i řeckou menšinu jako celek až téměř na důvěrné úrovni.

Za rozhovory následuje resumé v češtině, angličtině a novořečtině, jmenný a věcný rejstřík. V podstatě

již mimo téma publikace jsou pak prezentovány organizace, které vydání knihy spolurealizovaly – *Nadační fond Hellenika, Moravské zemské muzeum a Výbor pro národnostní menšiny Jihomoravského kraje* včetně fotografické prezentace.

Jedná se svým způsobem o unikátní odborný počín. Podobnou cestou, byť reflektující především minulost, byla českému prostředí zatím odborně prezentována jen německá menšina (J. Nosková a S. Kreisslová) a s větším důrazem na současnost částečně vietnamská (S. Brouček). Publikace o řecké minoritě velmi vhodným způsobem přiblížila snad všechny oblasti: jejich původ, minulý i současný život i česko-řecké relace způsobem, jenž si zaslouží jistě následování.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i., Praha)

Adrian Brisku (ed.). Sto let česko(slovensko)-albánských vztahů. Vzájemné sympatie a rostoucí interakce. Praha: Karolinum, 2022. 141 s. ISBN 978-80-246-5248-1

Česká univerzitní albanistika se definitivně etablovala, po několika předchozích přechodných pokusech, až před patnácti lety v rámci katedry jihoslovanských a balkanistických studií FF UK v Praze. Zatímco vlastní tradice českého zájmu o „zemi orlů“ sahají do 19. století, vysokoškolsky ukotvené studium je věcí až současnou. Albánie jako badatelské téma, to ještě hovoříme

o období Osmanské říše, se poprvé výrazněji objevuje u Jana Urbana Jarníka (1848–1923), jenž se k albanistice dostal přes svůj hlavní zájem – rumunistiku a obecnou romanistiku. Českému prostředí přinesl první fundovanější texty o této ve své době v podstatě zcela exotické zemi v jihovýchodní Evropě. Zatímco Jarník cílil především na lingvistiku, jeho mladší kolega